

9. Нафтопереробний комплекс «Галичина». Історія і сучасність / [упор. М. Прим'як, І. Фецяк, О. Баран]. – Дрогобич : Коло, 2006. – 103 с.
10. Пастух Р. Дрогобицький некрополь / Р. Пастух. – Дрогобич: Сурма, 2008. – С.48–49.
11. Пушик С. Про авторів пісень «Червоні маки» і «Гуцулка Ксеня» / С. Пушик // Галичина. – 1995. – Ч. 106–114.
12. П'юрко Б. «Аматорський театр при УОК в Дрогобичі» / Б. П'юрко // Вільне слово. – 1942. – 31 січня. – № 13. – С. 3.
13. Ревуцький В. В орбіті світового театру / В. Ревуцький. – Київ–Харків–Нью-Йорк : Вид-во М. П. Коць, 1995. – 245 с.
14. Філоненко Л. Ярослав Барнич: Науково-популярний нарис про життя та творчість / Л. Філоненко. – Дрогобич : Відродження, 1999. – 152 с.

УДК 78.082

М. Ю. ЧОРНОБАЙ

**НАЦІОНАЛЬНО-ПРЕДСТАВНИЦЬКА ФУНКЦІЯ
ФОРТЕПІАННОГО ВИКОНАВСТВА В ОСЕРЕДКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ
МІЖВОЄННОГО ПЕРІОДУ**

У статті розглянуто певні аспекти розвитку фортепіанного виконавського процесу та композиторську творчість в контексті сталих осередків проживання українців за кордонами автохтонних земель, виокремлено їх мотивацію та адресну аудиторію.

Ключові слова: осередок діаспори, друга хвиля еміграції, європейська фахова освіта, композиторська творчість, концертна традиція.

М. Ю. ЧОРНОБАЙ

**НАЦИОНАЛЬНО-ПРЕДСТАВИТЕЛЬСКАЯ ФУНКЦИЯ
ФОРТЕПИАННОГО ИСПОЛНИТЕЛЬСТВА В ЦЕНТРАХ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ
МЕЖВОЕННОГО ПЕРИОДА**

В статье рассмотрены определённые аспекты развития фортепианного исполнительского процесса и композиторское творчество в контексте постоянных центров обитания украинцев за пределами автохтонных земель, выделена их мотивация и адресная аудитория.

Ключевые слова: центр диаспори, вторая волна эмиграции, европейское специальное образование, композиторское творчество, концертная традиция.

М. U. CHORNOBAY

**NATIONALLY REPRESENTATIVE FUNCTION
OF PIANO PLAYING IN THE CENTERS OF THE UKRAINIAN DIASPORA
INTERWAR PERIOD**

Music art serves a variety of functions in diaspora one of which plays a crucial role of representing the national character.

The contribution to the national art made by national artists was demonstrated in foreign environment especially in the interwar period which was characterized by the formation and relocation of Ukrainian diaspora under the politically unstable conditions.

This period is also characterized by intensive professional and educational approach to specialized music performance and composition in Western Ukraine, a rich synthesis of musical performance and composition achievements by numerous professional groups in Europe and Russia which are connected with the education, creative and pedagogical activity of the Ukrainian musical culture representatives. All of this defines Ukrainian artistic self-actualization and its cultural demands as an organic part of social process.

Piano performance and composition for piano play a particular role in this process reflecting the aspects from the perspective of combining bright individual positions, national and mentality features along with professional achievements in the high schools of Vienna, Prague, Berlin, Paris, Saint Petersburg and Moscow. Each of these centres of music art at the beginning of XX century included Ukrainians both as a part of population in the foreign state and as the diaspora.

The oldest centres of Ukrainian musical and art emigration characterized by the development of piano art development became Vienna and Prague.

A well known representative of piano art is Sofiya Dnistrianska who was a very progressive and actively performing pianist in Vienna and Prague and the one who introduced new tendencies in the concert traditions of her motherland Halychyna.

Liubka Kolessa's performance was considered as extensive and rich. She was taught by Viennese professionals such as L. Tern, E. D'Alber, E.Sauer who influenced her and thus her pieces combined national and mentality characteristic features. Her programs contained not only world classics pieces but also those of Ukrainian composers.

Another person whose repertoire politics was no less consistently national was a pianist and a cameralist Daria Hordynska-Karanovych. Her major contribution was the representation and enlightenment of national music art in Austria and in the USA.

The second wave of the emigration was also tightly connected with Prague, the centre of Ukrainian diaspora.

The Central Union of Ukrainian Students in Prague (founded in 1922), Ukrainian Free University in Prague gave a unique opportunity to get the education in a mother tongue and Czech degrees were recognized in the countries of Central, Eastern and Southern-Eastern Europe. A great deal of pianists worked in this institution: Vasyl Barvinsky (1888–1963) taught here the theory of music from 1929–1930. He was a pedagogue, conductor, pianist, doctor of musical arts, composer, musical critic.

The head of the department in 1923–1928 was a prominent composer, brilliant pianist, doctor of philosophy Nestor Nyzhankivsky (1893–1940).

One of the leading pedagogues of the institute in 1922–1933 was a famous pianist, musical critic and researcher Sofia Dnistrianska (1882–1956).

In the conditions of camping life the art institutions were also functioning. In 1946 on the 15th June the musical school was opened and run by Zenoviy Lysko, the professor of Lviv-based M.Lysenko conservatory, a composer and music specialist.

The German grouping of Ukrainians presented by a number of bright figures plays a significant role: Basener (a soprano singer), Leoniv (a tenor singer), Rostkivsky (a baritone choir singer), Shukhevych (piano solo) and Mykhailo Masliak (opera singer).

Ukrainian representatives in France are much less researched. Oleksandr Brailovsky who is one of them comes from Kyiv and he is following Leshetytsky and Busoni's schools.

Beyond the limits of Europe the piano art is represented by the diaspora artists from the USA and Canada. Musical performance was the main field of work of Ihor Bilohrud (1916–1992) who originally comes from Poltava region. He is the graduate of the Kyiv-based Conservatory and musical conservatories in Heidelberg and Carlsruhe.

Another musician of Ukrainian origin is a world famous Odesa-based graduate of Saint Petersburg Conservatory Simon Barere (1896–1951) who was taught by Anna Yesypova and Felix Blumenfeld and he used to be a pedagogue of Kyiv musical school (one of his students, Borys Maksymovych, was a representative of musical art of Ukrainian emigration in the USA), as well as touring pianist.

The pianist Roman Savytskyi is the organizer of artistic life in the American diaspora (he took the piano classes given by V.Barvinskyi in the Institute named after Lysenko in Lviv as well as Hezhman and Kurtz's ones in Prague conservatory.)

The ex-professional pianist Vasyl Chaikivskyi (Kyiv conservatory graduate) had his own singing school with piano and theoretical courses in Stuttgart. In general he was committed for more than 35 years to concert and pedagogical activity in Ukraine, Poland, Germany and America.

One of the representatives of western Ukraine was Antin Rudnytskyi, a prominent pianist and accompanier, a graduate of Lviv Berlin High School and Berlin University.

A variety of artistic directions is peculiar for Ihor Sonevytsky (1926–2006), a pedagogue, composer, conductor, music specialist, a graduate of Lviv and Vienna Music Academy and High Musical Academy in Munich (1950).

Lviv-based Bohdan Perfetskyi (a graduate of High Musical Institute and taught by Shuhevych, Barvinsky and professor Helmer in Vienna) actively performed as an accompanier and lectured in the department of the Institute of Music in the USA, Philadelphia.

Composition is represented by V. Hrudyn, a graduate of Kyiv and Odesa Conservatories.

Oksana Bryzhun, born in Transcarpathian region, represents Canadian piano pedagogic. She graduated from the City Musical School and State Conservatory in Bratislava (Slovakia), Munich and Royal Conservatories in Toronto and a musical department of Toronto-based university (Pedagogical department where she finished her studies in 1949). Achievements in the music performance, pedagogic of composition are combined by Sofia Holod who originates from Berezhany and graduated from High Musical Institute named after Lysenko in Lviv.

Composing activity is added by the work of Kyiv-based pianist Yuriy Fial (a graduate of the Kyiv Conservatory, Berlin Musical Academy, Royal Conservatory of Brussels, a member of the Berlin Seminar of Artists, a participant of Brussels quintet of wind instruments).

The representation of Ukrainians on the South American continent is not significant. The brightest figure is a pianist, a composer and a pedagogue Taras Mykysh (1913–1958) – a graduate of the Simkhovych's piano class in Kyiv and composition in Moscow (composition class of Yavorsky).

Therefore, each centre of the Ukrainian diaspora during the interwar period (Vienna, Prague, Berlin, Paris, New York, Philadelphia, Toronto) becomes considerably important from the perspective of the pianists' creative work. Piano art is presented as the musical performance, touring concert activity, pedagogic, composition. The performers introduced new original methods in popularizing creative examples: performance and original performance of the pieces by Ukrainian artists and world classics, realization of target, thematic, single author piano programs, obtaining of laureate distinction in the international piano competitions, formation of powerful basis of multi genre concert, repertoire, and nationally-flavored didactic literature. The pianists appear to be the founders of specialized centres thus building up the system of arts institutions among the diaspora and at the same time fostering the national spirit. Concert and touring activity causes the high level of representative functions of the Ukrainian piano performance which is in harmony with the burning technical and style searching of European art of this period.

Key words: *Diaspora Center, the second wave of emigration, European vocational education, creative composer, concert tradition.*

Музичне мистецтво у діаспорних осередках відіграє різнопланові функції, вагома роль належить національно-представницькій. Можливість продемонструвати мистецькі здобутки національних митців у позанаціональному середовищі набула особливої актуальності у міжвоєнне двадцятиліття – період, який у цілому характеризується також формуванням та зміною локалізації осередків української діаспори в умовах мінливої політичної ситуації.

Названий часовий відтинок вирізняється й інтенсивними процесами професіоналізації фахової виконавської та композиторської освіти на західноукраїнських територіях, багатством синтезувань у виконавських та композиторських напрацюваннях здобутків численних фахових осередків Європи та Росії, з якими пов'язане навчання, творча й педагогічна діяльність представників української музичної культури. Це характеризує мистецьку самореалізацію й культурні запити української діаспори як органічної складової суспільних процесів: «Навіть

побіжний аналіз культурно-мистецького життя української діаспори міжвоєнного періоду ХХ ст. підтверджує її фундаментальну роль у збереженні історичної пам'яті українського народу, розбудові фундаменту майбутньої незалежної Української держави в умовах бездержавності. Найвагоміші досягнення європейського українства цього періоду – збереження культурної та політичної ідентичності української нації, забезпечення тягlosti її присутності у просторі та часі на європейському континенті і тим самим підтвердження європейської ідентичності українців» [2].

Окреме місце в цьому процесі належить фортепіанному виконавству та композиторській творчості для фортепіано, які відображають названі аспекти з позицій синтезування яскравих індивідуальних позицій, національно-ментальних рис у поєднанні з фаховими надбаннями, здобутими у ході навчання й праці у музичних вишах Відня, Праги, Берліна, Парижа, Петербурга, Москви. Знаменно, що в кожному з названих центрів музичного мистецтва першої половини ХХ століття наявні осередки українства як частини населення у складі іноземної держави, так і в якості діаспори.

У спеціальній літературі вони аналізуються у контексті досліджень мистецьких процесів окремих діаспорних осередків [2; 6; 8; 10]. Деякі праці присвячені питанням зарубіжних складових мистецької освіти [3], окремим жанрам фортепіанної творчості (насамперед – дидактичної) [9; 12], визначним постатям серед виконавців та композиторів [10; 5]. Завдяки цьому можна сформулювати певний панорамний огляд аспектів розвитку фортепіанного виконавського процесу та експонованої ним композиторської творчості в контексті сталих осередків проживання українців за кордонами автохтонних земель, виокремити їх мотивацію та адресну аудиторію, що і становить мету пропонованої розвідки.

Найдавнішими центрами української музично-мистецької еміграції, у яких наявний розвиток фортепіанного мистецтва, стали Відень та Прага. Українська політична еміграція Відня 20–30-х рр. ХХ ст. активно працювала для реалізації української національної ідеї шляхом політичного й духовного виховання засобами мистецтва зокрема. Культурницькими інституціями тут стали Українське академічне товариство «Січ» (засноване 9 січня 1868 р.).

«Перші українські піаністи, що концертували в світі, здобули освіту у Відні. Важливу роль у їхньому становленні відіграла підтримка української діаспори в цьому місті – чисельної, організованої та національно свідомої», – зазначає О. Дітчук [3]. До визначних представників фортепіанного мистецтва належить Софія Дністрянська – одна з найактивніше концертуючих та прогресивних піаністок Відня й Праги, яка своїми програмами внесла нові тенденції в характер концертних традицій рідної Галичини: це сольні піаністичні програми, укладені з масштабних композицій, нерідко орієнтовані на втілення певної національної ідеї.

Масштабом і багатством відзначалось виконавське мистецтво Любки Колесси – випускниці віденських вчителів Л. Терна, Е. д'Альбера, Е. Зауера, які синтезувались з національно-ментальними характеристиками. У її програмах були, окрім світової класики, твори українських композиторів – М. Лисенка, В. Барвінського, Н. Нижанківського. Здійснила низку аудіозаписів з найпрестижнішими світовими фірмами, на концертах (зокрема в Лондоні) виступала в народному костюмі. У симфонічних програмах співпрацювала з найвидатнішими диригентами її сучасності, такими, як Вільгельм Фуртвенглер, Бруно Вальтер, Віллем Менгельберг, Герберт фон Караян, Карл Бем та ін. З 1942 р. працює педагогом у Торонтській консерваторії (тепер Королівська музична консерваторія), Музичній консерваторії Квебеку, на музичному факультеті університету МекГіл [4].

Не менш послідовно національною була репертуарна політика Дарії Гординської-Каранович – піаністки й камералістки, діяльність якої значною мірою пов'язана з Віднем. «Характерною прикметою Д. Каранович як української піаністки в Австрії було поєднання фахової роботи в австрійських концертних організаціях, з одного боку, і постійного тісного пов'язання з українською діаспорою, з другого. У цьому проявилася особлива ситуація Відня, що дозволяла українцям плідно розвивати свою культуру в австрійських умовах», – відзначає дослідниця віденський фортепіанних традицій в українському фортепіанному мистецтві О. Дітчук [3]. Найвагомим здобутком її виконавства стала представницько-просвітницька функція щодо

національного музичного мистецтва як у Австрії, так і в подальшому в США (насамперед творів В. Барвінського, Л. Ревуцького, Н. Нижанківського).

Друга хвиля еміграції також тісно пов'язана з Прагою як осередком української діаспори. «Прага міжвоєнного періоду стала інтелектуальним тлом формування української національної ідеї, інтенсивного творчого діалогу української інтелігенції по лінії Прага–Париж, Прага–Краків, Прага–Берлін, Прага–Відень, Прага–Варшава, з побратимами з Києва, Львова, Харкова», – зазначає дослідниця суспільно-культурного національного діаспорного феномена Наталія Гумницька [2]. І якщо перші хвилі характеризувались прибуттям до вихідців зі східних регіонів України, то у міжвоєнне двадцятиліття чеські міста дали притулок вихідцям з Галичини та Закарпаття. Центральний союз українського студентства у Празі в (заснований в 1922 р.), Український вільний університет в Празі надавали унікальну можливість отримати освіту рідною мовою, а дипломи чеських установ визнавалися країнами Центральної, Східної та Південно-Східної Європи. В Інституті було створено можливість підготовки педагогічних кадрів для українських шкіл і позашкільної освіти. На 4 факультетах (серед яких музично-педагогічний) працювало 33 кафедри соціальних дисциплін і 6 – загальних, з них з музичною спеціалізацією дві кафедри: теорії музики та композиції історії музики, а також чотирьох педагогічних класів (фортепіано, диригентури, вокалу, скрипкового).

Діяльність цього закладу пов'язана з іменами численних піаністів: теорію музики з 1929 р. по 1930 р. тут викладав Василь Барвінський (1888–1963) – педагог, диригент, піаніст, доктор музикознавства, композитор, музичний критик, багатолітній директор Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові. Доцентом факультету в 1923–1928 рр. був відомий композитор, блискучий піаніст, доктор філософії Нестор Нижанківський (1893–1940), згодом викладач Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка у Львові (1931–1939).

Одним із провідних педагогів інституту в 1922–1933 рр. була відома піаністка, музичний критик і дослідниця Софія Дністрянська (1882–1956). На Другому українському науковому з'їзді в Празі (1926 р.) вона виголосила доповідь «Національні елементи у фортепіанній музиці останніх десятиліть», яку ілюструвала грою музичних зразків у власному виконанні.

В умовах табірної життя функціонували мистецькі заклади. Так, 15 червня 1946 року в Міттенвальді відкрилася музична школа під керівництвом професора Львівської консерваторії ім. М. Лисенка, композитора, музикознавця, доктора Зеновія Лиська. Цей піаніст здобував фахову освіту в Вищому музичному інституті ім. М. Лисенка у Львові по класу теорії музики в С. Людкевича, по класу фортепіано в М. Криницької (1911–1914 рр.), В. Барвінського (у 1922 році). У 1924 році, перебуваючи в Празі, був учнем Ф. Якименка, а також навчався на музикологічному відділі Карлового університету в класі З. Неєдли, докторат здобув там само в Українському вільному університеті (1928 р.). Композитор залишив досить вагомий фортепіанний спадок: «Сонату» (Прага, 1927 р.), дві фуги, «Буковинську коломийку», прелюдії, п'ять мініатюр на теми українських народних пісень, чотиричастинну «Хлопську сюїту» (1938 р., для фортепіано з оркестром – Концерт (юнацький, Прага, 1928 р.)) і фортепіанне тріо.

Важливим за значенням є німецький осередок українства, представлений низкою яскравих постатей: 11 березня 1921 року українська громада в Берліні влаштувала урочистий вечір на спомин 60-х роковин смерті Т. Шевченка за участю поета Б. Лепкого, співаків А. Базенер (сопрано), Леоніва (тенор), Ростківського (баритон), хору та Т. Шухевича (фортепіанне соло). Знаковим було першовиконання у програмі концерту чотирьох мініатюр В. Барвінського: «Заколісна пісня», «Український танець», «Лірницька пісня» та «Гумореска». Натхненно виконані Тарасом Шухевичем, вони були зустрінуті гарячими оваціями слухачів, які, живучи за межами рідного краю, відчули щирість української душі і стали свідками виходу новітньої української музики на європейські обшири.

Наприкінці квітня 1924 р. у пресі з'явився анонс про спільний концерт 5 травня Тараса Шухевича та оперного співака Михайла Масляка, тоді піаніст виконав композиції В. Барвінського, О. Глазунова, Ф. Шопена¹. Про виконавський рівень та стиль Шухевича-

¹ Діло. – 1924 р. – 23 квітня.

піаніста цього періоду красномовно свідчить рецензія М. Волошина¹ на його виступ спільно з Михайлом Масляком у вищезгаданому концерті, організованому Музичним товариством ім. М. Лисенка. Цей концерт став значною мистецькою подією, що її, за свідченням М. Волошина, відзначила зарубіжна преса: «Проф. Т. Шухевич, після повороту з Берліна зі студій, виступив, можна сказати, вперше перед нами зі самостійним концертом. Хто знав дотепер піаністичні спосібності Т. Шухевича, цей мусить признати, що останній його виступ був найкращим під оглядом технічним та інтерпретаційним. Підношу перш усього гарний удар, яким відповідно уміє послуговуватись у кантілені та у бравурно-ритмічних партіях. Тому-то зіграні ним твори, хоч невеликі, радше мініатурово закроені (Ф. Шопен: *Verseuse*, а передовсім Барвінського: «Лірницька пісня» і «Прелюдія») вийшли гарно тут і там у цікавій зовсім оригінальній інтерпретації. Т. Шухевич є надто одним з тих артистів-піаністів, що також акомпаніамент трактує не менше солідно, як твір сольовий. Його акомпаніація своєю товаришеві співакові на цім концерті заслугує на спеціальне призначення»², – писала тогочасна преса.

Менш дослідженим є українське представництво у Франції. Його репрезентує киянин Олександр Брайловський – послідовник шкіл Т. Лешетицького та Ф. Бузоні. Його виконавська кар'єра розпочалась тріумфальним дебютом у Парижі в 1919 р. й охопила гастрольні тури й довготривалі контракти у Нью-Йорку (в 1938 р.), Брюсселі, Цюриху, Мехіко, Буенос-Айресі, Монтевідео, Москві та Ленінграді. Йому належить заслуга виконання першої концертної програми з творів Ф. Шопена на інструменті композитора та піаніста, який охопив концертними подорожами Бразилію та Аргентину. Музикант здійснив запис 78 дисків з фортепіанними творами світової класики (був видатним інтерпретатором композицій Ф. Ліста та Ф. Шопена).

Позаєвропейську складову фортепіанного мистецтва діаспори представляють митці США та Канади. Виконавство було провідною сферою діяльності вихідця з Полтавщини Ігоря Білогруда (1916–1992) – випускника Київської консерваторії та музичних консерваторій Гайдельбергу та Карлсруе [4, с. 23]. Як піаніст-гастролер виступав у різних містах Європи та Америки, а згодом заснував власну музичну школу в м. Бервин (Іллінойс, США). В еміграції виявив себе як піаніст і композитор (зокрема його фортепіанному доробку належать «Дванадцять варіацій» *gis-moll*).

Серед виконавців українського походження зі світовим іменем є одесит Симон / Семен Барер (*Simon Barere* 1896–1951) – випускник Санкт-Петербурзької консерваторії у класах Анни Єсипової та Фелікса Блуменфельда, педагог Київського музичного вишу (де серед його учнів був представник фортепіанного мистецтва української еміграції у США Борис Максимович), гастролуючий піаніст. У США перебував з 1939 р. (через еміграцію в Німеччині, Швеції, Великобританії). Серед здобутків музиканта – виконання Першого концерту П. Чайковського для фортепіано з оркестром під керуванням Томаса Бічемема у Лондоні в 1934 р., виступи в Карнегі-холі (вперше – в 1936 р.), запис фірмою *Remington Records* сонати Ф. Ліста *h-moll* в 1947 році (випущений в 1950 році).

Його учень – Б. Максимович – концертував у Парижі, Лондоні, Гамбурзі, Женеві, Копенгагені, Мюнхені та в інших містах Центральної і Східної Європи, а згодом оселився у США, продовжуючи свою виконавську та педагогічну діяльність.

Організатором мистецького життя в американських осередках діаспори був піаніст Роман Савицький (представник класу фортепіано В. Барвінського у ВМІ ім. М. В. Лисенка у Львові та І. Гежмана й В. Курца у Празькій консерваторії). З початку еміграційного періоду творчої діяльності у Німеччині давав концерти в ДП-таборах. З 1949 року викладає приватно у Філядельфії і Нью-Йорку. В 1952 році організував і став директором Українського музичного інституту в Нью-Йорку. Відділи цього інституту існують у багатьох містах. Його заслугами є першовиконання фортепіанного концерту Василя Барвінського, авторство методичного дослідження «Основні засади фортепіанової педагогіки» та фортепіанних обробок народних мелодій для молоді».

¹ Діло. – 1924 р. – 17 травня.

² Волошин М. З концертової салі // Діло. – 1924. – 17 травня. – Ч. 107.

Колишній професор фортепіано ВМІ Василь Чайківський (випускник Київської консерваторії) мав власну школу співу з фортепіанно-теоретичними курсами у Шгуттгардті. Загалом присвятив більше ніж 35 років концертній та педагогічній діяльності в Україні, Польщі, Німеччині й Америці.

Серед представників західноукраїнських територій – знаний піаніст-концертант, акомпаніатор та композитор Антін Рудницький (випускник ВМІ у Львові Берлінської вищої музичної школи й Берлінського університету). Після диригентської та педагогічної діяльності у Львові та Харкові у роки еміграції у США (емігрував у 1938 р.) викладав у семінарії й коледжі св. Василя в Стемфорді, очолював ансамбль «Cosmopolitan Stars of Opera», був професором «Academy of Vocal Arts» у Філадельфії (Філадельфійській музичній консерваторії з 1958 р., Філадельфійській музичній академії з 1962 р.). Отримав низку відзнак міжнародних конкурсів як композитор (зокрема фортепіанних композицій: соната, сюїта, варіації, фантазія, дивертименто та ін.).

Багатством напрямів мистецької самореалізації відрізняється композитор, музикознавець, диригент, педагог Ігор Соневицький (1926–2006) – випускник ВМІ у Львові, Віденської музичної академії та Високої державної музичної академії в Мюнхені (1950). Педагогічна діяльність як піаніста пов'язана з Українським музичним інститутом в Америці (1952–67), Академією Св. Юра в Нью-Йорку (з 1978). Він був президентом Українського музичного інституту Америки (1959–1961), членом Співки композиторів України, автором низки фортепіанних композицій.

Львів'янин Богдан Перфецький (випускник ВМІ у класах Т. Шухевича та В. Барвінського і проф. Гельмера у Відні) активно концертував як акомпаніатор та викладав у філії Музичного інституту Америки у Філадельфії.

Композиторське представництво постає в особі киянина В. Грудина (Грудини) – випускника Київської та Одеської консерваторій. Музикант гастролював у Києві, Львові та Нью-Йорку, включаючи до програм власні композиції (зокрема в його доробку два концерти для фортепіано з оркестром, п'єси). Працював професором фортепіано в Українському музичному інституті в Нью-Йорку [4, с. 44].

Канадська фортепіанна педагогіка представлена діяльністю уродженки Закарпаття Оксани Бризгун (випускниці Міської музичної школи та Державної консерваторії у Братиславі (Словаччина), Мюнхенської та Королівської консерваторій в Торонто, а також музичного факультету Торонтського університету (педагогічний відділ, де завершила навчання в 1949 р.). Здобутки у виконавстві, педагогіці композиції поєднує уродженка Бережан Софія Голод – випускниця ВМІ ім. М. Лисенка у Львові. Емігрувавши через Регенсбург (де також викладала фортепіано), працює як педагог у Музичному інституті ім. М. Лисенка у Торонто.

Композиторську лінію експонує доробок піаніста-киянина Юрія Фіали (випускника Київської консерваторії, Берлінської музичної академії, Брюссельської королівської консерваторії, члена Брюссельського «Семінару Мистців», учасника Брюссельського квінтету духових інструментів). Митець брав участь у Всесвітньому весняному фестивалі музики в 1948 році у Брюсселі. З 1949 року постійно проживає у Монреалі (Канаді). Ю. Фіяла – автор низки фортепіанних композицій (у тому числі трьох фортепіанних концертів, семи сонат, низки творів інших жанрів).

Скромнішим є представництво українців на південноамериканському континенті. До найяскравіших належить піаніст, композитор і педагог Тарас Микиша (1913–1958) – випускник класу фортепіано В. Сімхович у Києві та композиції у Москві (клас композиції Б. Яворського). З 1927 р. навчався у Віденській музичній академії (клас фортепіано Й. Сафіра та Й. Майєра, клас композиції Й. Маркса, у Вищій музичній школі у Відні (клас фортепіано П. Вайнгартена). До виняткових заслуг виконавця належить лауреатське звання Міжнародного конкурсу піаністів ім. Ф. Ліста у Будапешті (Угорщина, 1933, 2-а премія), конкурсу співу і фортепіано Віденської музичної академії (1933, 2-а премія) та конкурсу фірми «Безендорфер» у Відні (нагороджений престижним роєм). Гастрольна географія його успішних концертних подорожей охоплює Будапешт, Відень (1933, 1941–1945 рр.), Роттердам (Нідерланди, 1934), Стокгольм (Швеція, 1934), Ужгород (1936), Берлін (Німеччина, 1942), Бреслау (нині м. Вроцлав, Польща, 1943),

міста Румунії, Угорщини, Чехословаччини, Югославії. У 1946–1947 рр. перебував у Парижі (Франція). У 1947 та 1953 рр. здійснив велике концертне турне по Південній Америці. Звертає на себе увагу наявність у виконавському репертуарі творів українських композиторів (Л. Ревуцький, В. Косенко, М. Колесса, В. Барвінський) та власних опусів (сонат, фуг, прелюдій, Концерту для двох фортепіано, варіацій на теми народних пісень та ін.).

Таким чином, в осередках проживання української діаспори міжвоєнного десятиліття (Відень, Прага, Берлін, Париж, Нью-Йорк, Філадельфія, Торонто) фортепіанне мистецтво представлено як виконавство, гастрольно-концертна діяльність, педагогіка, композиторська творчість. Виконавці є новаторами у залученні оригінальних методів популяризації зразків творчості: виконання та першовиконання творів українських митців та світової класики, реалізація цільових, тематичних, моноавторських фортепіанних програм, здобуття лауреатських відзнак у міжнародних піаністичних конкурсах, створення потужного корпусу як різножанрової концертно-репертуарної, так і національно-окресленої високохудожньої дидактичної літератури тощо. Піаністи постають засновниками фахових осередків, тим самим реалізуючи в умовах діаспори розбудову системи мистецьких закладів, у межах яких здійснюється плекання національного духу. Концертно-гастрольна діяльність призводить до високого рівня представницьких функцій українського фортепіанного виконавства й творчості, яке демонструє суголосність з найактуальнішими техніко-стильовими пошуками європейського мистецтва окресленого періоду.

ЛІТЕРАТУРА

1. Галай О. Ю. Науково-педагогічна діяльність української еміграції у Чехословаччині у міжвоєнний період (1918–1939) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.01 / О. Ю. Галай. – Луганськ, 1998. – 17 с.
2. Гумницька Н. Культурно-мистецький феномен української діаспори міжвоєнного періоду: Європейський вимір / Наталія Гумницька // Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою НУ «Львівська політехніка» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:dnIbwdeIqVcJ:www.mio.k.lviv.ua/index.php%3Foption%3Dcom_content%26view%3Darticle%26id%3D189:2010-03-11-12-12-54%26catid%3D27:2010-03-12-08-53-22%26Itemid%3D48+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=firefox-a
3. Дітчук О. Р. Роль Віденської фортепіанної школи у формуванні піаністичного мистецтва України (Галичина та українська діаспора першої половини ХХ століття). – автореф. на здоб. наук. ступ. кандидата мистецтвознавства : спец. 17.00.03 – «Музичне мистецтво» / О. Р. Дітчук. – Львів, 2009. – 20 с.
4. Книга мистців і діячів української культури, учасників Першої зустрічі українських мистців Америки й Канади з громадянством у днях 3–5 липня 1954 / [вст. сл. А. Курдидика ; Упоряд. М. Бажанський та ін.]. – Торонто : [б. в.], 1954 (Друк. ОО. Василян). – 312 с.
5. Климчак М. Триумфальна спадщина української піаністки зі світовою славою / Марія Климчак // VIDIA. – 10/02. – 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vidia.org/2013/9951>
6. Кухар Р. Віденська «Січ» / Роман Кухар. – Київ, 1994. – С. 10–12.
7. Літературні вечори в Українському Інституті Модерного Мистецтва Чикаго, 1973–2006 // [укладачі Віра Боднарук, Володимир Білецький]. – Донецьк : Український культурологічний центр, 2006. – 140 с.
8. Наріжний С. Українська еміграція. Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами / Наріжний Симон. – Львів–Кент–Острог, 2008. – 370 с.
9. Німилович О. Фортепіанні цикли Ігоря Соневицького та їх роль у збагаченні навчально-педагогічного репертуару вищої та середньої школи. / О. Німилович // Етнос. Культура. Нація. Випуск IV. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Дрогобич : Коло, 2004. – С. 136–144.

10. Павлишин С. Від упорядника / С. Павлишин // Туркевич С. Фортепіанні твори / [упорядник С. Павлишин]. – Львів : ЛНСКУ, 2005. – С. 3–6.
11. Павлишин С. Перша українська композиторка Стефанія Туркевич-Лісовська-Лукиjanович / С. Павлишин. – Л. : БаК, 2004. – 160 с.
12. Юзюк З. І. Естетико-психологічні засади фортепіанної творчості для дітей українських піаністів-педагогів ХХ століття: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Юзюк Зоряна Іванівна. – Л., 2012. – 16 с.

УДК 783.65(477.84)

Г. С. МІСЬКО

**ДОСЛІДЖЕННЯ ОБРЯДОВОГО ФОЛЬКЛОРУ
ЗАХІДНОГО ПОДІЛЛЯ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ
У ТВОРАХ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ КОМПОЗИТОРІВ**

У статті досліджено проблему запису та упорядкування обрядового фольклору Західного Поділля у рукописних співаниках та друкованих виданнях початку XVIII – першої половини ХХ ст. Розглянуто хронологічні етапи дослідження обрядового фольклору Західного Поділля. Охарактеризовано трансформацію та використання фольклорного матеріалу в творчості західноукраїнських композиторів.

Ключові слова: музична культура Західного Поділля, фольклорні записи, рукописні співаники, творчість західноукраїнських композиторів.

Г. С. МІСЬКО

**ИССЛЕДОВАНИЕ ОБРЯДОВОГО ФОЛЬКЛОРА
ЗАПАДНОГО ПОДОЛЬЯ И ЕГО ИСПОЛЬЗОВАНИЕ
В ТВОРЧЕСТВЕ ЗАПАДНОУКРАИНСКИХ КОМПОЗИТОРОВ**

В статье исследованы вопросы записи фольклора Западного Подолья в письменных песенниках и печатных изданиях начала XVIII – первой половины ХХ в. Рассмотрены хронологические этапы изучения обрядового фольклора Западного Подолья. Охарактеризованы трансформация и использование фольклорного материала в творчестве западноукраинских композиторов.

Ключевые слова: музыкальная культура Западного Подолья, фольклор, письменные песенники, творчество западноукраинских композиторов.

G. S. MISKO

**STUDY OF THE RITUAL FOLKLORE
OF WESTERN PODILLYA AND USE IT IN THE CREATION
OF THE WEST UKRAINIAN COMPOSERS**

The culture of the Ukrainian people has imaginative and engaging personality to a joint creative activity. Each region of Ukraine, has its own specific traits and causes concern for comprehensive research scientists, It provides awareness and promote national values of each of the following generations.

Modern Ternopil region included Western Podillya and characterized by extremely bright palette of folk customs and rituals, with extremely rich musical heritage-this causes – this causes interests in academics composers and researchers.